

РЕШЕНИЕ НА СЪДА

2 октомври 2003 година*

По дело C-148/02

с предмет преюдициално запитване, отправено до Съда съгласно член 234 ЕО от Conseil d'État (Белгия) в производството, висящо пред този съд между

Carlos Garcia Avello

и

État belge

относно тълкуването на членове 17 ЕО и 18 ЕО,

СЪДЪТ,

в състав: г-н G. C. Rodríguez Iglesias, председател, г-н M. Wathelet, г-н R. Schintgen и г-н C. W. A. Timmermans, председатели на състав, г-н D. A. O. Edward, г-н A. La Pergola, г-н P. Jann и г-н V. Skouris, г-жа F. Macken и г-жа N. Colneric, г-н S. von Bahr, г-н J. N. Cunha Rodrigues (докладчик) и г-н A. Rosas, съдии,

генерален адвокат: г-н F. G. Jacobs,

секретар: г-н M.-F. Contet, главен администратор,

след като разгледа писмените становища, представени:

- за г-н C. Garcia Avello, от адв. P. Kileste, avocat,

- за Белгийската държава, от адв. A. Snoecx, в качеството на представител, подпомаган от адв. J. Bourtembourg, avocat,

- за датското правителство, от г-н J. Bering Liisberg, в качеството на представител,

- за нидерландското правителството, от г-жа H. G. Sevenster, в качеството на представител,

* Език на производството: френски.

- за Комисията на Европейските общности от г-н J. L. Iglesias Buhigues, г-жа С. O'Reilly и г-н D. Martin, в качеството на представители,

като взе предвид доклада от съдебното заседание,

след като изслуша устните становища на г-н Garcia Avello, за който се явява адв. P. Kileste; на Белгийската държава, за която се явява адв. С. Molitor, avocat; на датското правителство, за което се явява г-н J. Molde, в качеството на представител; на нидерландското правителство, за което се явява г-н N. A. J. Bel, в качеството на представител и на Комисията, за която се явяват г-н J. L. Iglesias Buhigues, г-жа С. O'Reilly и г-н D. Martin, по време на съдебното заседание от 11 март 2003 г.,

след като изслуша становището на генералния адвокат по време на заседанието от 22 май 2003 г.,

постанови настоящото

Решение

1. С Решение от 21 декември 2001 г., постъпило в Съда на 24 април 2002 г., Conseil d'État (Държавен съвет) отправя за преюдициално заключение в съответствие с член 234 ЕО въпрос относно тълкуването на членове 17 ЕО и 18 ЕО.

2. Този въпрос се повдига в спор между г-н С. Garcia Avello, в качеството на правен представител на своите деца, и белгийската държава относно искова молба за промяна на фамилното име на неговите деца.

Правна уредба

Право на Общността

3. Член 12, параграф 1 ЕО предвижда, както следва: „В обхвата на приложение на настоящия Договор и без да се засягат специалните разпоредби, които се съдържат в него, се забранява всякаква дискриминация на основание гражданство.”

4. Член 17 ЕО предвижда:

„1. Създава се гражданство на Съюза. Всяко лице, което притежава гражданство на държава-членка, е гражданин на Съюза. Гражданството на Съюза допълва, а не замества националното гражданство.

2. Гражданите на Съюза се ползват от правата и изпълняват задълженията, предвидени в настоящия договор.”

5. Член 18, параграф 1 ЕО има следното съдържание: „Всеки гражданин на съюза има право свободно да се движи и да пребивава в рамките на територията на държавите-членки при спазване на ограниченията и условията, предвидени в настоящия договор, и на мерките, приети за неговото осъществяване.”

Национална правна уредба и практика

Белгийско международно частно право

6. Член 3, алинея 3 от белгийския Граждански кодекс предвижда: „Законите, които уреждат личното положение и качество се прилагат спрямо белгийските граждани, дори ако те пребивават извън Белгия.”

7. Тази разпоредба съставлява основата, на която белгийските съдилища прилагат правилото, че личното положение и качество се определят от националното законодателство, на което се подчиняват такива лица.

8. Според белгийската държава, когато белгийски гражданин същевременно притежава едно или повече други гражданства, белгийските органи отдават приоритет на белгийското гражданство, в съответствие с обичайното правило за произход, класифицирано в член 3 от Хагската конвенция от 12 април 1930 г. относно някои въпроси във връзка с конфликта за националните законодателства (League of Nations Treaty Series, Vol. 179, стр. 89) („Хагската конвенция”), в съответствие с която „всяко лице, което има две или повече гражданства, може да се разглежда като неин гражданин от всяка от държавите, чието гражданство той притежава”.

Белгийския Граждански кодекс

9. В съответствие с член 335 от Граждански кодекс, който се съдържа в глава V, озаглавена „Последици на произхода”, на дял VII („Произход”):

„1. Всяко дете, чийто произход е установен само от бащата или чийто произход е установен едновременно от бащата и от майката, носи фамилното име на своя баща, освен ако бащата е женен и признае дете, заченато по време на брака от друга жена, различна от неговата съпруга.

...”

10. Член 2 от глава II, озаглавена „Промяна на фамилното име и другите имена”, от Закона от 15 май 1987 г. относно фамилните имена и другите

имена, предвижда както следва: „Всяко лице, което има причина да промени своето фамилно име или други имена представя искова молба до министъра на правосъдието. Такова искова молба се представя от засегнатото лице лично или от негов или неин законен представител.,,

11. Член 3, който попада в същата глава от този закон, предвижда: „Министърът на правосъдието може да разреши промяна на името при условие, че поисканите имена нямат да доведат до объркване, нито пък неблагоприятно ще засегнат ищеца или трети страни. Кралят може, по изключение, да разреши промяна на фамилно име, ако той смята, че искова молбата се основава на сериозни мотиви и поисканото фамилно име няма нито да доведе до объркване, нито пък неблагоприятно ще засегне ищеца или трети страни.”

Административна практика по отношение на промяна на фамилно име

12. Белгийската държава изтъква, че за да се намалят трудностите във връзка с притежаването на двойно гражданство, белгийските органи предлагат, в ситуации като тази в главното производство, промяна на фамилно име, така че децата да приемат само първата част от фамилното име на своя баща. По изключение и, по-специално, когато съществуват малко свързващи фактори с Белгия, едно фамилно име може да се предостави в съответствие с чуждестранно право, по-специално, когато семейството е живяло в друга държава, различна от Белгия, в която детето е било регистрирано в съответствие с двойното фамилно име, за да не се засегне неблагоприятно интегрирането на това дете. Заявява, че през последните години администрацията е възприела по-гъвкав подход, особено в случая, когато първото дете, родено в съответствие с испанска юрисдикция, има двойно фамилно име в съответствие с испанското право, докато второто дете, което има белгийско и испанско гражданство, носи двойното фамилно име на своя баща в съответствие с член 335, параграф 1 от белгийския Граждански кодекс, за да се установи еднакво фамилно име в семейството.

Спорът в главното производство и въпросът, отправен за преюдициално запитване

13. Г-н García Avello, испански гражданин, и г-жа I. Weber, белгийски гражданин, пребивават в Белгия, където те сключват брак през 1986 г. Двете деца, родени от техния брак, Esmeralda и Diego, които са родени съответно през 1988 г. и 1992 г., имат двойно белгийско и испанско гражданство.

14. В съответствие с белгийския закон белгийския регистър за ражданията, браковете и смъртните случаи, вписва в актовете за раждане на децата бащиното фамилно име на техния баща, с други думи, „García Avello”, като тяхно собствено фамилно име.

15. С искова молба от 7 ноември 1995 г., отправена до министъра на правосъдието, г-н García Avello и неговата съпруга искат, в качеството им на законни представители на своите две деца, бащиното фамилно име на техните деца да бъде променено на „García Weber”, като посочват, че в съответствие с установения обичай в испанското право, фамилното име на децата на брачна двойка се състои от първото фамилно име на бащата, следвано от това на майката.

16. Според документите от преписката по делото, въпросните деца са регистрирани под семейното име „García Weber” в консулския отдел на испанското посолство в Белгия.

17. С писмо от 30 юли 1997 г. белгийските органи предлагат на ищеца по главното производство да промени бащиното фамилно име на своите деца на „García” вместо поисканата промяна. С писмо от 18 август 1997 г., ищецът по главното производство и неговата съпруга отхвърлят това предложение.

18. С писмо от 1 декември 1997 г. министърът на правосъдието информира г-н García Avello, че неговото искова молба е отхвърлена: „Правителството заема становището, че са налице недостатъчно основания да се предложи на Негово Величество Краля да Ви окаже благосклонността да промените Вашето фамилно име на „García Weber”. Всяка искова молба за това майчиното фамилно име да се прибави към това на бащата за дете обикновено се отхвърля поради това, че в Белгия децата носят фамилното име на своя баща.”.

19. На 29 януари 1998 г. ищецът по главното производство, в качеството си на законен представител на своите деца Esmeralda и Diego, завежда иск за отмяна на това решение пред Conseil d'État, който като взема предвид твърденията на страните и след като отхвърля член 43 ЕО като нямащ значение, доколкото свободата на установяване очевидно не се разглежда по отношение на непълнолетните деца, упоменати във въпросния иск, решава да спре производството и да отправи следния въпрос до Съда за преюдициално запитване: „Трябва ли принципите на правото на Общността във връзка с европейското гражданство и свободното движение на лицата, установени, по-специално, в членове 17 ЕО и 18 ЕО, да се тълкуват като изключващи възможността един белгийски административен орган, до който е отправена искова молба за промяна на фамилното име на непълнолетни деца, които пребивават в Белгия и имат двойно белгийско и испанско гражданство по повод на това, без никакви други специални обстоятелства, че тези деца трябва да носят фамилното име, на което те имат право според испанското право и традицията, да им откаже тази промяна като заявява, че този вид искова молба „обикновено се отхвърля поради това, че в Белгия децата носят фамилното име на своя баща”, особено когато обикновено приетата позиция

от органа произтича от факта, че той смята, че предоставянето на различно фамилно име може в контекста на социалния живот в Белгия да повдигне въпроси относно произхода на засегнатото дете, но за да се намалят трудностите, свързани с двойното гражданство, се предлага на ищите в тази ситуация да приемат само първото фамилно име на бащата и по изключение, когато съществуват малко свързващи фактори с Белгия или е подходящо да се установи еднакво фамилно име сред братята и сестрите, може да се вземе едно благоприятно решение?”

Отправеният въпрос

20. Преди всичко необходимо е да се разгледа дали, противно на становището, изразено от белгийската държава и от датското и нидерландското правителство, разглежданата в главното производство ситуация попада в обхвата на правото на Общността и, по-специално, на разпоредбите от Договора относно гражданството на Съюза.

21. Член 17 ЕО предоставя статут на гражданин на Съюза на всяко лице, което има гражданство в държава-членка (вж., по-специално, Решение от 11 юли 2002 г., D'Hoор, C-224/98, Recueil I-6191, точка 27). Тъй като децата на г-н Garcia Avello притежават гражданството на две държави-членки, те също така се ползват от този статус.

22. Както Съдът е постановил в няколко случая (вж., *inter alia*, Решение от 17 септември 2002 г., Baumbast и R, C-413/99, Recueil I-7091, точка 82), гражданството на Съюза е предназначено да съставлява правното положение на гражданите на държавите-членки.

23. Това правно положение дават право на гражданите на държавите-членки, които се намират в еднакво положение, да се ползват в рамките на обхвата *ratione materiae* от Договора за ЕО от еднакво правно отношение независимо от тяхното гражданство, при условието на такива изключения, каквито изрично се предвиждат (вж., по-специално Решение от 20 септември 2001 г., Grzelczyk, C-184/99, Recueil I-6193, точка 31 и дело D'Hoор, цитирано по-горе, точка 28).

24. Ситуациите, които попадат в обхвата *ratione materiae* на правото на Общността, включват упражняването на основните свободи, гарантирани от Договора, по-специално свободата на движение и пребиваване в рамките на територията на държавите-членки, както се предоставя в член 18 ЕО (решение от 24 ноември 1998 г., Bickel и Franz, C-274/96, Recueil I-7637, точки 15 и 16, дело Grzelczyk, цитирано по-горе, точка 33, и D'Hoор, точка 29).

25. Независимо че, в настоящия вид на правото на Общността правилата относно фамилното име на едно лице, са въпроси, които попадат в

компетентността на държавите-членки, последните при все това, при упражняването на тази компетентност, трябва да спазват правото на Общността (вж., също така Решение от 2 декември 1997 г., *Dafeki*, C-336/94, Recueil I-6761, точки 16 - 20), по-специално, разпоредбите от Договора относно свободата на всеки гражданин на Съюза на движение и пребиваване на територията на държавите-членки (вж., *inter alia*, Решение от 23 ноември 2000 г., *Elsen*, C-135/99, Recueil I-10409, точка 33).

26. Гражданство на Съюза, установено в член 17 ЕО, обаче, не е предназначено да разшири обхвата *ratione materiae* на Договора също така спрямо вътрешни ситуации, които нямат връзка с правото на Общността (решение от 5 юни 1997 г., *Uecker и Jacquet*, C-64/96 и C-65/96, Recueil I-3171, точка 23).

27. Подобна връзка с правото на Общността, обаче, съществува по отношение на лица, които са в положение като това на децата на г-н *García Avello*, които са граждани на държава-членка и законно пребивават на територията на друга държава-членка.

28. Това заключение не може да се анулира от факта, че децата по главното производство, също така имат гражданство на държавата-членка, в която те са пребивавали от момента на своето раждане и което, според органите на тази държава, е по силата на този факт единственото гражданство, признато от последната. Недопустимо е държава-членка да ограничава последиците от предоставянето на гражданството на друга държава-членка чрез налагането на допълнително условие за признаване на това гражданство с оглед на упражняването на основните свободи, предвидени в Договора (вж. в този смисъл, по-специално Решение от 7 юли 1992 г., *Micheletti e. a.*, C-369/90, Recueil I-4239, точка 10). Освен това, член 3 от Хагската конвенция, на който се позовава Кралство Белгия при признаването на това, че само гражданството на съда, в случай на няколко гражданства, едното от които е белгийско, не налага задължение, а просто предвижда възможност за договарящите страни да отдадат предимство на това гражданство пред всяко друго.

29. Като се има предвид това, децата на ищеца по главното производство могат да се позоват на правото, посочено в член 12 ЕО да не понесат дискриминация по съображения във връзка с гражданството по отношение на правилата относно тяхното фамилно име.

30. Поради тази причина е необходимо да се разгледа дали членове 12 ЕО и 17 ЕО изключват възможността белгийския административен орган да отхвърли искова молба за промяна на фамилно име в ситуация като тази по главното производство.

31. В тази връзка установена съдебна практика е, че принципът за недопускане на дискриминация изисква това съпоставимите положения да не се разглеждат различно и различните положения не трябва да се разглеждат еднакво (вж., *inter alia*, Решение от 17 юли 1997 г., National Farmers' Union e. a., C-354/95, Recueil I-4559, точка 61). Такова отношение може да се оправдае само, ако се основава на обективни съображения, които не зависят от гражданството на засегнатите лица и е пропорционално на законно преследваната цел (вж., *inter alia*, Решение D'Hoор, точка 36).

32. В настоящето дело, постигнато е съгласие, че лица, които имат с белгийското гражданство, и гражданство в друга държава-членка, по общо правило отношението към тях е същото както и към лица, които имат само белгийско гражданство поради това, че в Белгия, лицата с белгийско гражданство, изключително се разглеждат като белгийци. По същия начин, както белгийските граждани, на испанските граждани, които също така имат белгийско гражданство, ще им бъде отказано правото да променят своето фамилно име поради това, че в Белгия, децата получават фамилното име на своя баща.

33. Белгийската административна практика, която, както е ясно от точка 12 от настоящото решение и от отнесенния въпрос, позволява изключения от това последно правило, като отказва да одобри сред такива изключения случая на лица, които са в положение като това по главното производство и които искат да поправят несъответствието в своето фамилно име, което произтича от прилагането на законодателството на две държави-членки.

34. Поради тази причина е необходимо да се определи дали тези две категории лица са в сходно положение или дали обратното техни ситуации са различни, в който случай принципът за недопускане на дискриминация би означавал, че белгийски граждани, такива като децата на г-н Garcia Avello, които също така имат гражданството на друга държава-членка, могат да заявят своето право да бъдат разглеждани по начин, различен от този, при който са разглеждани лицата само с белгийско гражданство, освен ако разглежданото отношение може да се оправдае по обективни съображения.

35. Обратно на лицата само с белгийско гражданство, белгийските граждани, които също така имат испанско гражданство, имат различни фамилни имена в съответствие със засегнатите две правни системи. По-конкретно, при ситуация, като разглежданата в главното производство, на засегнатите деца се отказва правото да носят фамилното име, което произтича от прилагането на законодателство на държавата-членка, което определя фамилното име на техния баща.

36. Както посочва генералният адвокат в параграф 56 от своето становище, общо основание е, че такова несъответствие във фамилните имена би могло да

причини сериозно неудобство на засегнатите лица, както на професионално, така и на лично равнище, което произтича, *inter alia*, от трудностите при ползването, в една държава-членка, чиито граждани са те, от правните последици на дипломи или документи, съставени с фамилното име, признато в друга държава-членка, чиито граждани са също така. Както е установено в точка 33 от настоящето решение, разрешението, предложено от административните органи да се позволи на децата да вземат само първото фамилно име на своя баща, не разрешава ситуацията на различни фамилни имена, което засегнатите искат да избегнат.

37. При тези обстоятелства белгийските граждани, които имат различни фамилни имена поради различните закони, които те следва да спазват съгласно гражданството, могат да изтъкват специфични за своето положение затруднения, които ги разграничават от лицата, които притежават само белгийско гражданство и се идентифицират само с едно фамилно име.

38. Но както беше посочено в точка 33 от настоящето решение, белгийските административни органи отказват да разглеждат исковите молби за промяна на фамилно име, направени от белгийски граждани в положение като това на децата на ищеца в главното производство с оглед на избягването на несъответствието във фамилните имена, като основани на сериозни мотиви, по смисъла на член 3, алинея 2 от упоменатия по-горе Закон от 15 май 1987 г., само въз основа на това, че в Белгия деца, които имат белгийско гражданство, получават в съответствие с белгийското право фамилното име на своя баща.

39. Необходимо е да се разгледа дали разглежданата практика може да се оправдае във връзка с представените съображения, с друг довод, от страна на белгийската държава и от страна на датското и нидерландското правителство.

40. Белгийската държава твърди, че принципът за неизменността на фамилните имена е основен за социалния ред, чийто основен елемент той продължава да бъде, и Кралят може да разреши промяна на фамилното име само при доста изключителни обстоятелства, което не е така в случая с главното производство. По същия начин както белгийската държава, нидерландското правителство твърди, че нарушаването на правата на децата на ищеца по главното производство е намалено, доколкото деца могат във всеки случай да разчитат на своето испанско гражданство и на фамилното име, предоставено им в съответствие с испанското право във всяка друга държава-членка, различна от Белгия. Разглежданата практика прави възможно избягването на опасността от объркване относно самоличността или произхода на засегнатите лица. Според правителството на Дания тази практика, доколкото тя прилага еднакви правила спрямо белгийските граждани, които също така са граждани на друга държава-членка, както и спрямо лицата, които са граждани само на Белгия, допринася за улесняване на

интеграцията на първата група лица в Белгия и за постигането на целта, преследвана от принципа за недопускане на дискриминация.

41. Никое от тези основания не може да представи действително оправдание на разглежданата практика.

42. Първо, по отношение на принципа за неизменност на фамилните имена като средство, предназначено да предотврати рисковете за объркване относно самоличността или произхода на лицата, независимо че този принцип несъмнено помага за облекчаване на признаването на самоличността на лицата и техния произход, той все пак не е задължителен в смисъл, че той не може да се адаптира спрямо една практика за позволяване на децата, които са граждани на държава-членка и които също така имат гражданство в друга държава-членка, да вземат фамилно име, което се състои от елементи, различни от тези, предвидени от правото на първата държава-членка и които освен това са вписани в официалния регистър на втората държава-членка. Освен това, общо съображение е, че поради, по-специално, обхвата на миграцията в рамките на Съюза, съвместно съществуват различни национални системи за предоставяне на фамилни имена в същата държава-членка, и като последица произходът не може задължително да се преценява в рамките на социалния живот на държава-членка само въз основа на критерия на системата, прилагана спрямо гражданите на тази последна държава. В допълнение, далеч от това да създава объркване относно произхода на децата, една система, която позволява елементи от фамилните имена на двамата родители да се предоставят, може, обратното, да допринесе за укрепване на признаването на тази връзка с двамата родители.

43. Второ, във връзка с целта на интеграцията, преследвана от разглежданата практика, достатъчно е да се посочи, че с оглед на съвместното съществуване в държавите-членки, на различни системи за предоставянето на фамилни имена, прилагани към пребиваващите там лица, една практика като разглежданата в главното производство не е нито необходима, нито пък е уместна за насърчаването на интеграцията в Белгия на гражданите от другите държави-членки.

44. Несъразмерното естество на отказа на белгийските органи да приемат искове като разглеждания по главното производство е още по-очевидно, когато се вземе предвид фактът, че, както е ясно от точка 12 от настоящето решение и от отнесенния въпрос, разглежданата практика вече позволява изключения от прилагането на белгийската система за предоставяне на фамилни имена при ситуации, които са подобни на тази на децата на ищеца по главното производство.

45. Като се има предвид изложеното по-горе отговорът на отправения въпрос трябва да бъде, че членове 12 ЕО и 17 ЕО трябва да се тълкуват като

изключващи, при такива обстоятелства като тези на делото по главното производство, това административният орган на държава-членка да откаже да уважи искова молба за промяна на фамилно име, направено от името на непълнолетни деца, които пребивават в тази държава и имат двойно гражданство в тази държава и в друга държава-членка, в случая, когато целта на тази искова молба е да се улесни възможността тези деца да носят фамилното име, на което те имат право според правото и традицията на втората държава-членка.

По съдебните разноси

46. Разходите, направени от датското и нидерландското правителство и от Комисията, които са представили становища пред Съда, не подлежат на възстановяване. С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред препращащата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноси.

По изложените съображения,

Съдът,

като се произнася по въпроса, поставен пред него от Conseil d'État с Решение от 21 декември 2001 г., реши:

Членове 12 ЕО и 17 ЕО трябва да се тълкуват като изключващи, при такива обстоятелства като тези на делото по главното производство, това административният орган на държава-членка да откаже да уважи искова молба за промяна на фамилно име, направено от името на непълнолетни деца, които пребивават в тази държава и имат двойно гражданство в тази държава и в друга държава-членка, в случая, когато целта на тази искова молба е да се улесни възможността тези деца да носят фамилното име, на което те имат право според правото и традицията на втората държава-членка.

Подписи

Произнесено в открито съдебно заседание в Люксембург на 2 октомври 2003 година.

Подписи